

Conexiuni între creativitate, rezolvarea de probleme și gândirea laterală în educația timpurie. Aspecte practice

Prof. Chelariu Mihaela

G.P.P. Licurici Fălticeni

Există studii de specialitate care, atunci când abordează gândirea laterală, fac conexiuni directe între aceasta și nivelul de creativitate al individului. Iar studiile oamenilor de știință de la NASA, realizate pe un lot de peste 1600 de subiecți de 4-5 ani, arată că aproximativ 98% dintre ei au un nivel genial de imaginație creatoare. Aceleași studii ne conduc la ideea că odată cu vârsta se înregistrează o descreștere a acestei capacități și, în consecință o alterare a spontaneității și curajului de a gândi creativ, original (*outside the box*). Într-o abordare exhaustivă, creativitatea ca apanaj al gândirii laterale, este proprie tuturor domeniilor de activitate ale copilului, însă studiul prezent face referire la această calitate a gândirii mai mult în relaționare cu rezolvarea de probleme și situațiile didactice create în acest scop. Cercetări de specialitate afirmă că prin dezvoltarea gândirii laterale copilul va deveni mai creativ în soluțiile găsite pentru a rezolva o anumită situație, va rezolva cu mai multă ușurință aceste probleme și va deveni treptat autonom în viața reală, având mai multă încredere în forțele proprii.

Exercițiul pragmatic al acestei laturi a formării copilului în educația timpurie ne conduce la căutarea și găsirea celor mai bune situații de expunere a acțiunii și gândirii copilului în sensul abordării creative a oricăror situații ivite, a gestionării situațiilor problemă și depășirii de obstacole prin răspunderea cu naturalețe la provocări. În contextul amintit, practica pedagogică ne arată că plasarea copilului într-un mediu educațional stimulat, bine organizat, poate conduce la dezvoltarea calităților gândirii, a creativității și la formarea caracterului copilului preșcolar, prin diversele tipuri de interacțiuni pe care le favorizează - cu persoane și cu mediul înconjurător. Abordarea pregătirii mediului educațional prin prisma temei săptămânale sau de proiect, cu folosirea unor materiale sugestive, estetice, diverse, cu sens convergent spre ideea de studiu și gruparea lor pe centre de interes poate constitui, de asemenea, un demers educațional original și folositor în măsura în care respectă particularitățile de vârstă, cât și individuale ale copilului preșcolar. Resursele materiale selectate pentru a sprijini jocul copilului și arhitectura sălii de grupă devin astfel, un stimul al gândirii critice și al găsirii de soluții și alternative în măsura în care inserează varietatea și consistența situațiilor de experimentare la care subiectul este supus. Interacțiunile zilnice ale copilului cu un mediu bine structurat și integrat

țintelor educaționale prestabilite, devin în aceste condiții, un adevărat motor al antrenării și dezvoltării calităților gândirii care pot să conducă spre creativitate prin acțiune, căutarea de variante și alternative diverse la problemele ivite.

Din experiența pedagogică de ani în educație timpurie, se pot selecta și alte exemple de stimuli ai dezvoltării gândirii laterale la această vârstă și care apar ca o consecință a modernizării strategiilor didactice folosite:

- **Stimularea comunicării** în sensul antrenării copiilor în situații optime pentru a dezvolta un enunț, a căuta mai multe explicații la o situație dată sau de a face presupuneri privind consecințele, prin: folosirea întrebărilor cu răspuns deschis și mai puțin a celor care presupun răspunsul cu ”da” sau ”nu”; încurajarea copiilor să pună întrebări de genul ”de ce?”, ”cum?”, ”în ce scop?” etc.
- **Educarea atitudinii pozitive** în legătură cu problemele apărute, în sensul oferirii unui exemplu corect în acest sens, prin: tratarea cu calm a oricăror situații ivite; inițierea rezolvării problemei și încurajarea implicării copilului în acest demers; manifestarea perseverenței, optimismului și a răbdării în rezolvarea unei probleme; încercări repetate până la obținerea rezultatului care ne poate mulțumi etc.
- **Înșușirea instrumentelor/ a căilor** care îl pot ajuta să instrumenteze problema, să o rezolve independent prin: deprinderi de autonomie personală și socială, interacțiunea socială, bucuria reușitei, reziliența.
- **Transferul situațiilor critice** (sau mai puțin obișnuite) **în povestiri ale copiilor prin povestiri cu început dat sau povestiri cu final schimbat**- Lumea poveștilor a fost, este și va fi o sursă educațională, cât și un mijloc didactic care merită a fi explorată cu multă aplecare de către educatoare. Povestirile create de copii pornind de la o situație propusă, alături de povestirile cunoscute cărora copiii le găsesc un alt final pot constitui strategii importante de dezvoltare a gândirii laterale a copiilor preșcolari. Lumea poveștilor, cu personajele imaginare, poate conduce pe lângă creativitatea de limbaj, la exersarea comunicării potrivit particularităților individuale, la găsirea de soluții (fie ele aplicabile sau doar imaginare), obișnuindu-l pe copil să accepte provocările asemeni eroilor din povestire, să se adapteze situațiilor respective și să-și dezvolte treptat o atitudine optimistă față de provocări.

Toate aceste aspecte situaționale ale dezvoltării gândirii laterale în educația timpurie în grădiniță, pot și trebuie să fie sprijinite și de către familie, astfel încât copilul să-și poată forma o conduită bazată pe încredință, independență și acțiune. Legătura grădiniță-

familie este una foarte valoroasă din perspectiva prezentată, deoarece în mediul grădiniței se observă că acei copii cărora adulții le rezolvă problemele de rutină zilnică, în fața provocărilor se închid în ei înșiși, manifestă teamă atunci când se află puși într-o situație nouă, neavând nici abilitățile necesare adaptării la problemă și nici modele pe care să le poată urma. Aceștia mai degrabă ocolesc obstacolele, evitând implicarea. De multe ori rămân simpli spectatori ai propriei vieți.

La polul opus, literatura de specialitate reiterează faptul că acei copii care sunt puși în situația de a-și exersa și dezvolta abilități legate de rezolvarea de probleme în viața reală, experimentează atitudinea de optimism și încredință față de sarcinile academice, obținând rezultate foarte bune, stabilindu-se astfel o conexiune clară între manifestarea gândirii laterale și performanțele individuale, atât în viața de zi cu zi, cât și în rezultatele școlare.

Bibliografie

de Bono, Edward (2011) (traducere S. Dorneanu), *Gândirea laterală*, Editura Curtea Veche, București.

Popescu, G. (2004) *Psihologia creativității*, București, Editura Fundației România de Mâine.

Sursa: <https://www.lotusvalley.com/wordpress/how-to-encourage-lateral-thinking-in-children/>
accesat 25.01.2021